

Toimialan onnettomuudet 2009

Osa 5 Vaaralliset kemikaalit

Tukesin valvontakohteet, muut kohteet

- Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) mukaan teollinen käsittely ja varastointi yrityksessä voi olla vaarallisten kemikaalien määrän ja vaarallisuuden perusteella joko laajamittaista tai vähäistä
- Tukesin valvontakohteet
  - Tukes myöntää laajamittaista toimintaa harjoittaville yrityksille luvat kemikaalin käsittelylle ja varastoinnille sekä valvoo yritysten toimintaa
- Toimialan muut kohteet
  - Vähäistä kemikaalien teollista käsittelyä ja varastointia (jäljempänä toimialan muut kohteet) valvovat pelastuslaitokset
  - Muut kohteet, kotitaloudet

Onnettomuuksien määrä

2005-2009

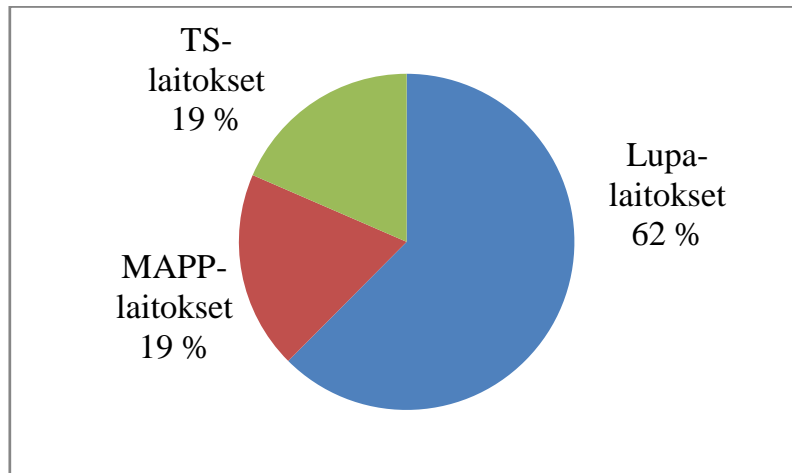
Kemikaalionnettomuudet

	2005	2006	2007	2008	2009
Tukesin valvontakohte	19	33	37	35	30
Muu toimialan kohde	64	117	91	102	99
Yhteensä	83	150	128	137	129

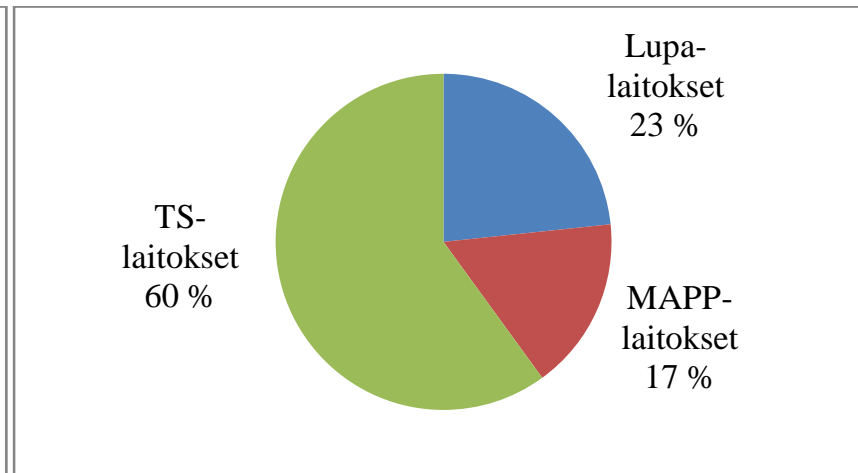
Vakavat kemikaalionnettomuudet

	2005	2006	2007	2008	2009
Tukesin valvontakohte	-	10	5	6	11
Muu toimialan kohde	5	7	7	5	1
Yhteensä	5	17	12	11	12

Tukesin valvontakohteissa sattuneet onnettomuudet

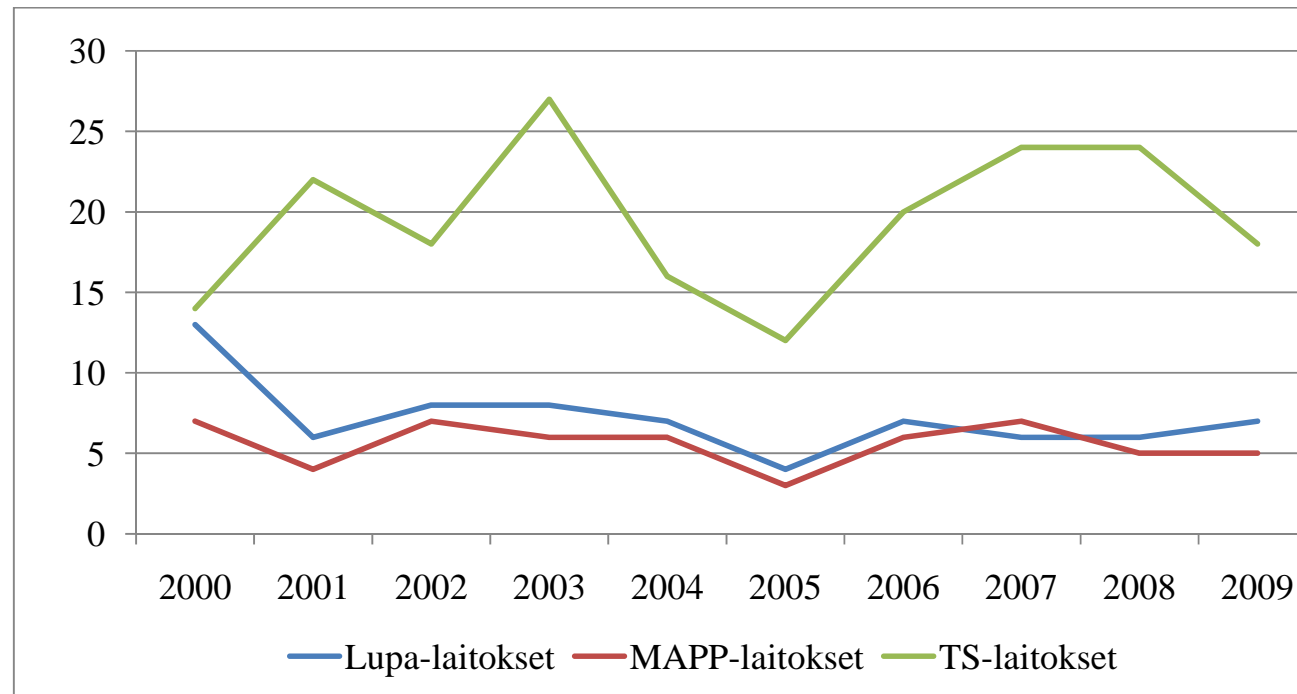

a) Valvontakohteiden määrät

b) Kemikaalionnettomuuksien määrät

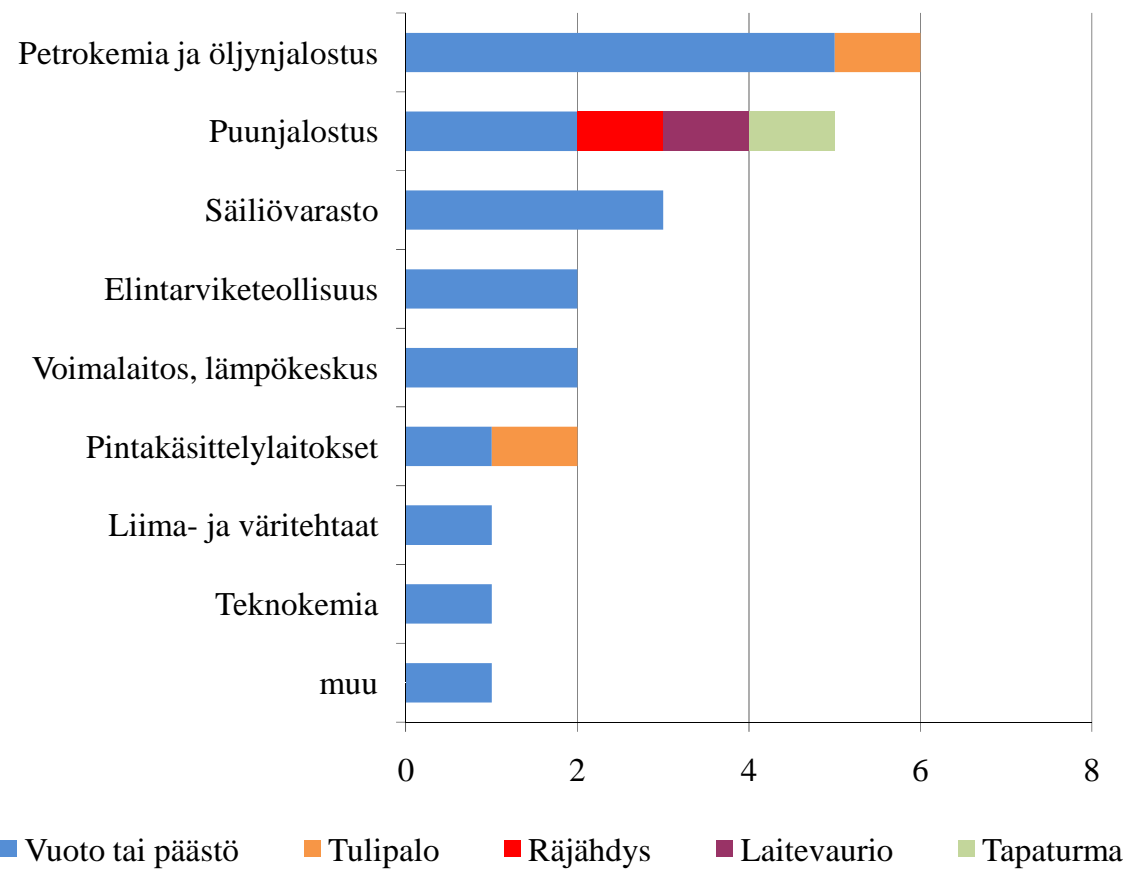
Valvontakohteiden onnettomuudet (lkm) 2000-2009

Tukesin valvontakohteiden kemikaalionnettomuuksissa kuolleet ja loukkaantuneet

	2005	2006	2007	2008	2009
Onnettomuudet	19	33	37	35	30
Kuolleet	-	-	-	-	-
Loukkaantuneet	-	3	2	4	2

Valvontakohteiden kemikaalionnettomuudet 2009

Valvontakohteiden onnettomuustyypit

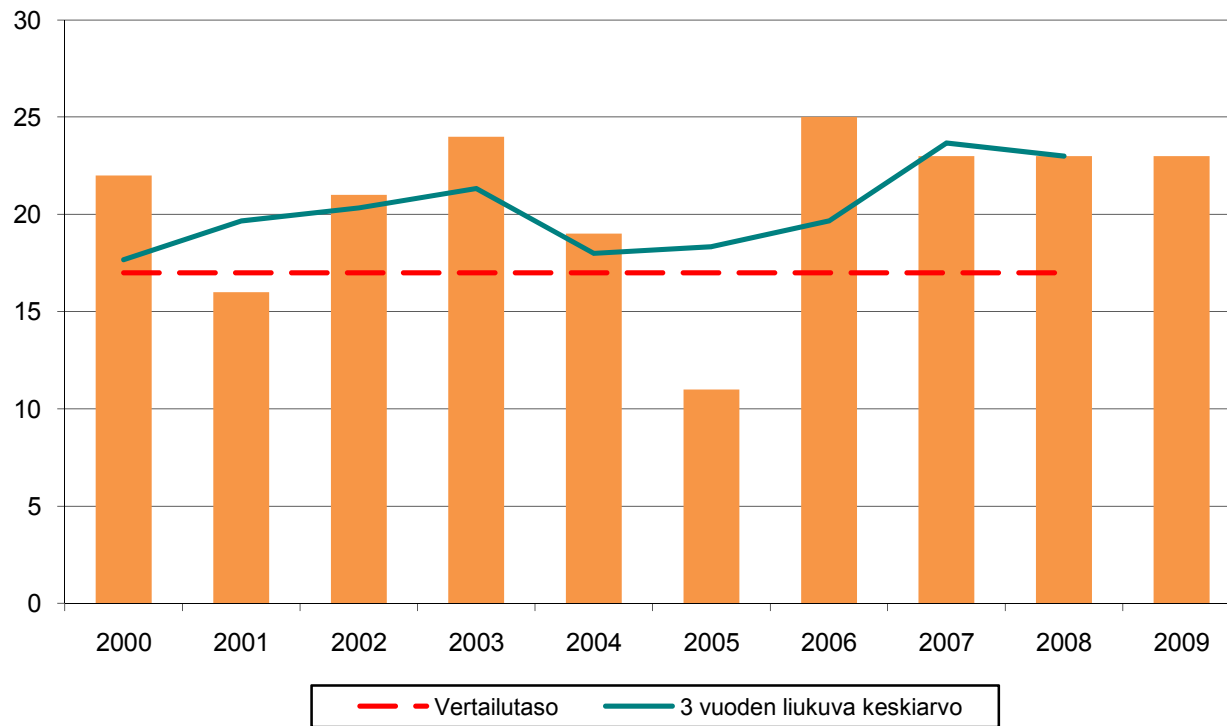
	2005	2006	2007	2008	2009
Vuoto	11	25	23	23	23
Tulipalo	4	3	4	4	2
Räjähdys	3	1	2	2	2
Tapaturma	1	4	7	5	2
Laitevaurio / muu	-	-	1	1	1
Yhteensä	19	33	37	35	30

Onnettomuustyypit toiminnan laajuuden mukaan 2009

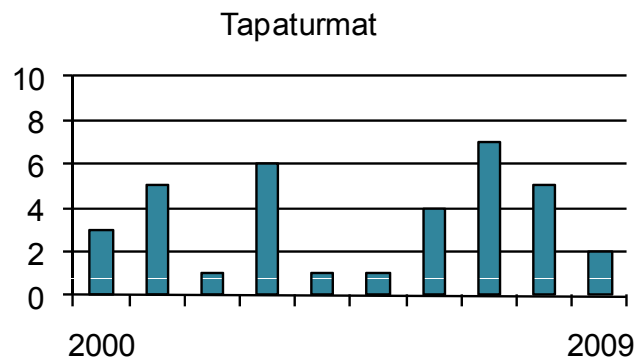
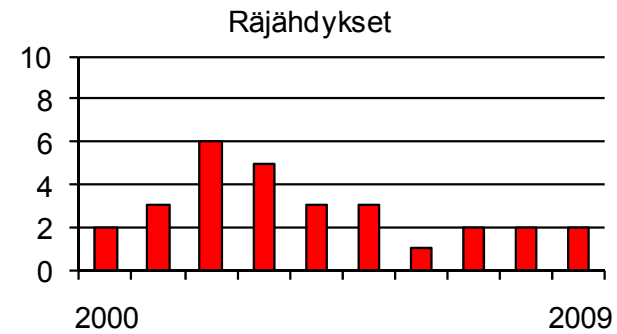
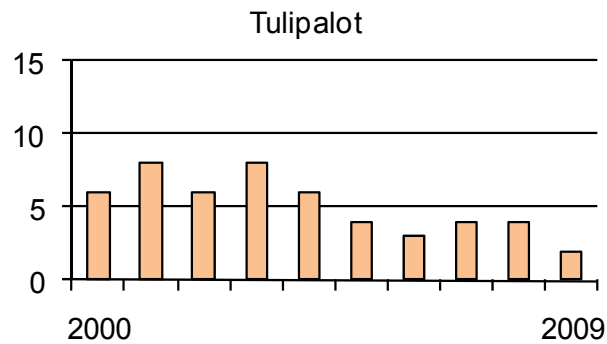
	TS-laitos	MAPP-laitos	Lupalaitos	Yhteensä
Vuoto	13	4	6	23
Tulipalo	2	-	-	2
Räjähdys	1	1	-	2
Tapaturma	1	-	1	2
Muu	1	-	-	1
Yhteensä	18	5	7	30

Kemikaalivuodot valvontakohteissa (lkm)

2000-2009

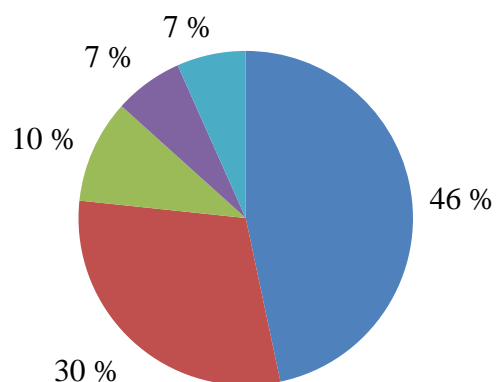

Tulipalot, räjähdykset ja tapaturmat (lkm) valvontakohteissa 2000-2009

Valvontakohteissa sattuneet kemikaalionnettomuudet 2009

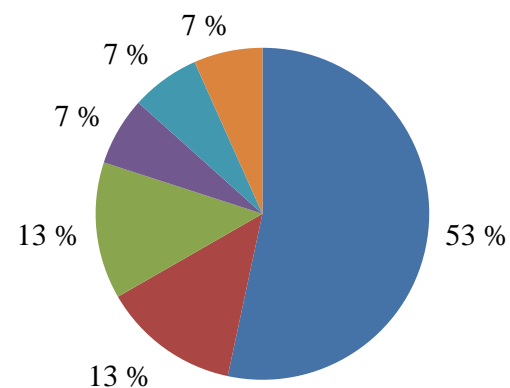
toiminnon ja työvaiheen mukaan

■ Jatkuva prosessi
 ■ Kemikaalien varastointi
 ■ Muu

■ Muu prosessi
 ■ Lastaus, purkaus

a) Onnettomuudet toiminnoittain

■ Normaali käyttö
 ■ Täyttö, tyhjennys, siirto
 ■ Prosessin ylös-/alasajo

■ Korjays-, huolto- ja purkutyö
 ■ Prosessihäiriö
 ■ Muu

b) Onnettomuudet työvaiheittain

Valvontakohteissa tapahtuneet kemikaalionnettomuudet toiminnoittain

	Vuoto	Tulipalo	Räjähdys	Tapaturma	Laite- vaurio/ muu	Yhteensä	Keskiarvo 2003-2008
Jatkuva prosessi	10	1	1	1	1	14	9,8
Kemikaalien varastointi	3	-	-	-	-	3	4,8
Kemikaalin lastaus/ purku, kuljetus/siirto	2	-	-	-	-	2	4,3
Pintakäsittely	1	1	-	-	-	2	1
Muu prosessi	2	-	-	1	-	3	4,7
Energiantuotanto/voimalaitos	2	-	-	-	-	2	1,7
Kylmälaitostoiminta	2	-	-	-	-	2	< 1
Kemikaalin muu käsittely	1	-	1	-	-	2	6,8
Yhteensä	23	2	2	2	1	30	

Valvontakohteissa tapahtuneet kemikaalionnettomuudet työvaiheittain

	Vuoto	Tulipalo	Räjähdys	Tapaturma	Laite- vaurio/ muu	Yhteensä	Keskiarvo 2003-2008
Normaali käyttö/ tuotantoprosessi/ työvaihe	13	2	-	1	-	16	11,8
Lastaus, purku, astian täyttö, tyhjennys	4	-	-	-	-	4	8,0
Korjaus, huolto, asennus, muutostyö, pesu	2	-	1	1	-	4	5,8
Prosessin ylösajo, koekäyttö, koneen käynnistys	1	-	1	-	-	2	3,8
Prosessihäiriö, häiriön poisto	1	-	-	-	1	2	2
Muu	2	-	-	-	-	2	1,2
Yhteensä	23	2	2	2	1	30	

Valvontakohteissa tapahtuneet kemikaalionnettomuudet laiteryhmittäin

Laiteryhmä	Vuoto	Tulipalo	Räjähdys	Tapaturma	Laitte- vaurio /muu	Yhteensä	Keskiarvo 2003-2008
Säiliöt							
- paineeton varastosäiliö, allas	7	1	1	-	-	9	10,0
- paineellinen varastosäiliö	1	-	-	-	-	1	1,0
- kuljetettava säiliö	1	-	-	-	-	1	2,3
Prosessilaitteisto	7	-	1	1	1	10	7,3
Putkisto	3	1	-	-	-	4	8,3
Kattilalaitoksen laitekokonaisuus	-	-	-	-	-	-	0,8
Muu	4	-	-	1	-	5	2,7
Yhteensä	23	2	2	2	1	30	

Kemikaalionnettomuuksien tekniset syyt

Tekniset syyt	Lukumäärä	Keskiarvo 2003-2008
Laitevaurio	6	6,8
Rakenne- tai varusteluvirhe	2	5,0
Murtuminen	1	2,0
Odottamaton reaktio	2	2,0
Korroosio	2	2,7
Turvallisuus- tai ohjauslaitteen vika	3	2,2
Tukkeutuminen	1	1,3
Muu	6	3,2

Kemikaalionnettomuudet

Puutteet organisaation toiminta- ja menettelytavoissa

Puutteet organisaation toiminta- ja menettelytavoissa	Lukumäärä	Keskiarvo 2003-2008
Puutteet lähtötason riskinarvioinnissa	9	8,3
Puutteet tiedonkulussa	3	2,5
Puutteet huollossa ja kunnossapidossa	1	6,2
Puutteet suunnittelussa	3	5,3
Puutteet koulutuksessa / perehdytyksessä	2	2,3
Puutteelliset käyttö- ja työohjeet	3	4,3
Puutteellinen muutosriskiarviointi	3	2,5
Puutteellinen toiminta tai menettely onnettomuustilanteessa	-	1,7
Puutteet testauksessa/tarkastuksessa	1	2,7
Epäselvät vastuukysymykset	-	0,7
Puutteet asennuksissa/merkinnöissä	-	1,7
Puutteet järjestelmien eristämisessä	-	0,5
Määräysten laiminlyönti	1	0,7

Eri syytekijöiden esiintyminen pareittain

	Tekninen syy	Syttyminen	Olosuhde- tekijä	Ihmisen toiminta	Organisaation toiminta
Tekninen syy	22	3	2	7	14
Syttyminen	*	5	-	4	4
Olosuhdetekijä	*	*	4	2	2
Ihmisen toiminta	*	*	*	13	8
Organisaation toiminta	*	*	*	*	18

Kemikaalionnettomuudet toimialan muissa kohteissa

- Seuraavilla kalvoilla käsitellään onnettomuuksia, jotka ovat sattuneet kohteissa, joissa vaarallisten kemikaalien käsittely tai varastointi on vähäistä
- Näitä toimialan muita kohteita ovat yritykset, teollisuuslaitokset, varastoalueet ja maatilat, jotka eivät kuulu Tukesin oman valvonnan piiriin, vaan niitä valvoo pelastusviranomaisen
- Tukes ohjaa ja yhtenäistää pelastusviranomaisten toimintaa vaarallisten kemikaalien käsittelyssä
- Tässä osiossa käsitellään myös kotitaloudessa sattuneita tapauksia
- Vuonna 2009 näissä kohteissa tapahtuneita kemikaalionnettomuuksia tuli Tukesin tietoon **99**. Onnettomuuksissa menehtyi **1** henkilö

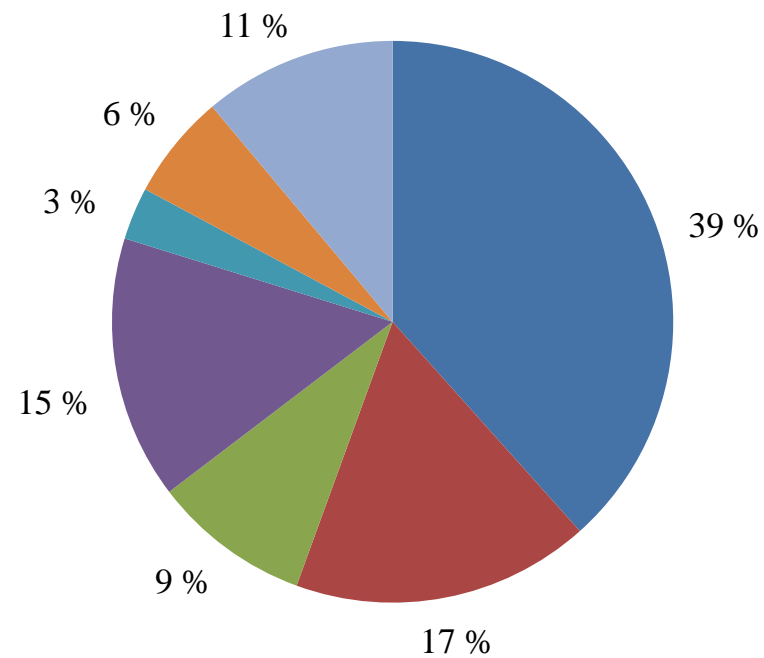
Toimialan muissa kohteissa kuolleet ja loukkaantuneet

	2005	2006	2007	2008	2009
Onnettomuudet	64	117	91	102	99
Kuolleet	-	-	1	2	1
Loukkaantuneet	3	3	1	-	3

Kemikaalionnettomuudet (lkm) toimialan muissa kohteissa

	2005	2006	2007	2008	2009
Vuoto	49	100	81	94	93
Tulipalo	11	15	5	2	6
Räjähdys	4	1	1	3	-
Tapaturma	-	1	-	3	-
Laitevaurio	-	-	4	-	-
Yhteensä	64	117	91	102	99

Kemikaalionnettomuudet toimialan muissa kohteissa tapahtumapaikan mukaan

Nestekaasu

- Nestekaasua käytetään useissa kohteissa, mm.
  - teollisuuslaitoksissa
  - lämmitysenergiana kasvihuoneissa
  - kotona ja mökillä
- Tukesin tehtävät
  - tarkastaa keskisuuret ja laajamittaiset nestekaasulaitokset ennen käyttöönottoa
  - valvoo nestekaasulaitoksia
  - valvoo markkinoilla olevia kaasulaitteita
  - opastaa kuluttajia nestekaasun oikeassa ja turvallisessa käytössä

Nestekaasuonnettomuudet

- Nestekaasuonnettomuutena pidetään nestekaasun varastoinnista tai käytöstä johtuvaa onnettomuutta
  - ihminen kuolee tai loukkaantuu
  - tulipaloa, räjähdystä tai nestekaasun päästöä, jossa nestekaasua on ollut mukana vähintään 10 kg
  - omaisuusvahingot ovat $\geq 30\,000$ €
- Vuonna 2009 Tukesin tietoon tuli **18** nestekaasuonnettomuutta
- Vaaratilanteina kirjattiin **3** tapausta

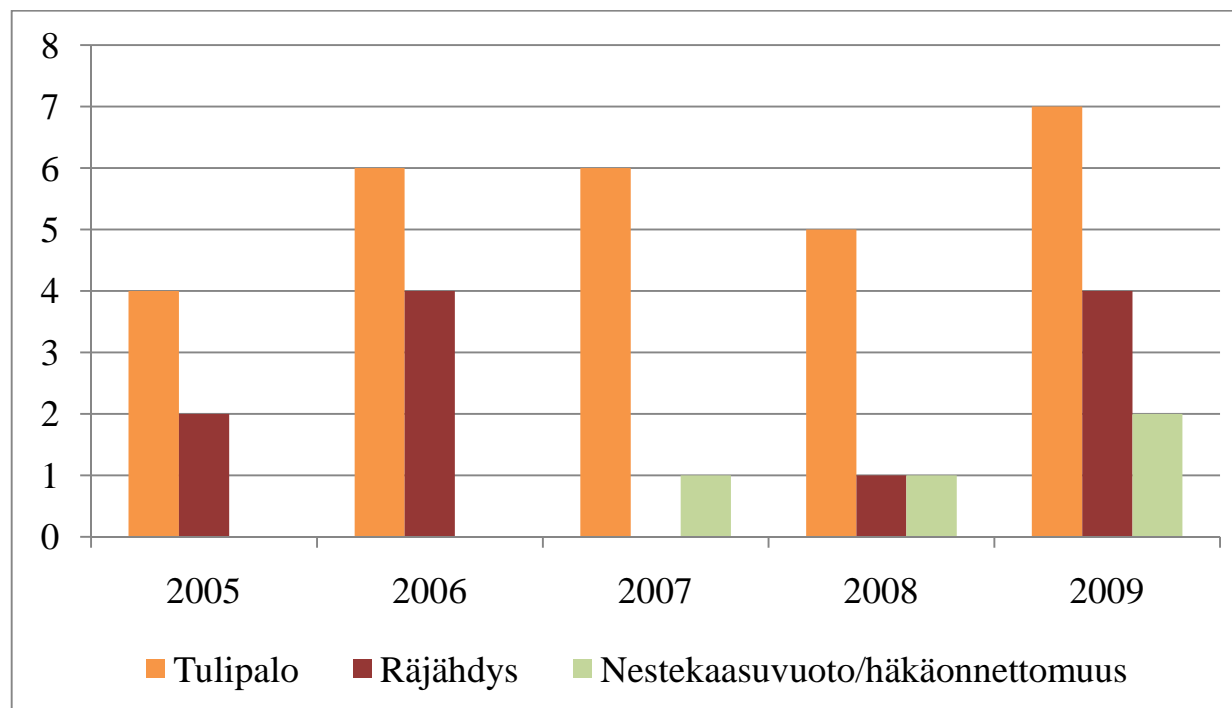
Nestekaasuonnettomuudet

2005-2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Yksityiskäyttö	6	10	7	7	13
Ammattikäyttö	4	6	4	7	5
Yhteensä	10	16	11	14	18

	2005	2006	2007	2008	2009
Kuolleet	-	1	-	1	4
Loukkaantuneet	1	4	1	3	4
Yhteensä	1	5	1	4	8

Tulipalot, räjähdykset ja häkäonnettomuudet nestekaasun yksityiskäytössä

Tukesin valvonnan perusteella kaasulaitteiden tekninen turvallisuus on hyvä, mutta niiden virheellinen käyttö tuottaa häkäonnettomuuksia ja tulipaloja. Kesämökkien kaasulaitevalvontaa jatkettiin viime vuonna yhteistyössä alueellisen pelastuslaitoksen kanssa.

Kaasuletkujen oikea asennus

nestekaasu ja maakaasu

- Kaasuletkujen käytössä peruslähtökohtana on tehdasasennukset sekä oikeat menettelytavat. Turvallisessa asennuksessa täytyy huomioida mm.
  - standardinmukaisten letkujen ja liittimien käyttö niille sopivissa käyttöolosuhteissa
  - asennustilanteessa liitettäessä yhteen letku ja liitin täytyy työ tehdä ammattitaitoisesti ja valmistajan/kaasuyhtiöiden kirjallisiin ohjeisiin perustuen
  - letkun pikaliitännän edellytyksenä kaasun virtauksen estyminen avauksen yhteydessä
- Kaasuasennuksesta on annettava asennusliikkeen vastuuhenkilön allekirjoittama todistus

Nestekaasun ammattikäyttö

- Ammattikäytössä sattui vuonna 2009 **viisi** onnettomuutta. Näistä **yksi** oli tulipalo ja **yksi** räjähdys. Teollisuudessa sattui lisäksi **kolme** tapausta, joissa nestekaasua vuoti ympäristöön
- Suurin vuoto sattui maalaamon putkistossa, jossa yli 2 m² nestekaasua vuoti ulkoilmaan
- Yksi loukkaantuminen sattui murskaamalla, kun kaasupullo kaatui aiheuttaen kaasun virtaamisen tilaan sekä syttymisen. Miehellä aiheutui tapauksesta palovammoja. Tukesin valvontakohteissa ei sattunut yhtään nestekaasutapaukseksi luokiteltavaa onnettomuutta

Maakaasu

- Maakaasua käytetään voimalaitoksissa, lämpökeskuksissa ja teollisuudessa energian tuotantoon. Maakaasun käyttö kotitalouksissa on Suomessa vähäistä
- Maakaasun siirtoon, jakeluun ja käyttöön liittyvät turvallisuusasiat kuuluvat Tukesin valvontaan
- Maakaasuputkiston rakentamisluvilla, asennusliikkeiden ja käytön valvojien toiminnan seurannalla sekä vastuuhenkilöiden pätevyyskokeilla Tukes edistää ja valvoo maakaasuun liittyvien turvallisuusnäkökohtien toteutumista

Maakaasuonnettomuudet

	2005	2006	2007	2008	2009
Onnettomuudet	3	1	3	-	-
Vaaratilanteet	4	12	9	6	8
Yhteensä	7	13	12	6	8

Räjähteet ja ilotulitteet

- Louhintaräjähteitä käytetään Suomessa kaivoksissa ja maanrakennustöissä kallion rikkomiseen
- Myös ilotulitteet, hätäraketit ja ampuma-aseissa käytettävät patruunat luokitellaan räjähteisiin

Räjähteiden ja ilotulitteiden valvonta

- Tukes käsittelee räjähteiden valmistusta ja varastointia koskevia lupia sekä valvoo räjähdetehtaita ja -varastoja
- Työsuojeluviranomaiset valvovat räjähteiden käyttöä työmailla
- Poliisi valvoo räjähteiden siirtoa ja luovutusta, tähän liittyvää säilytystä sekä räjähteiden hävittämistä ja ilotulitusnäytöksiä
- Räjähteiden maahantuontia ja siirtoa valvoo myös tulliviranomainen

Räjähdeonnettomuudet

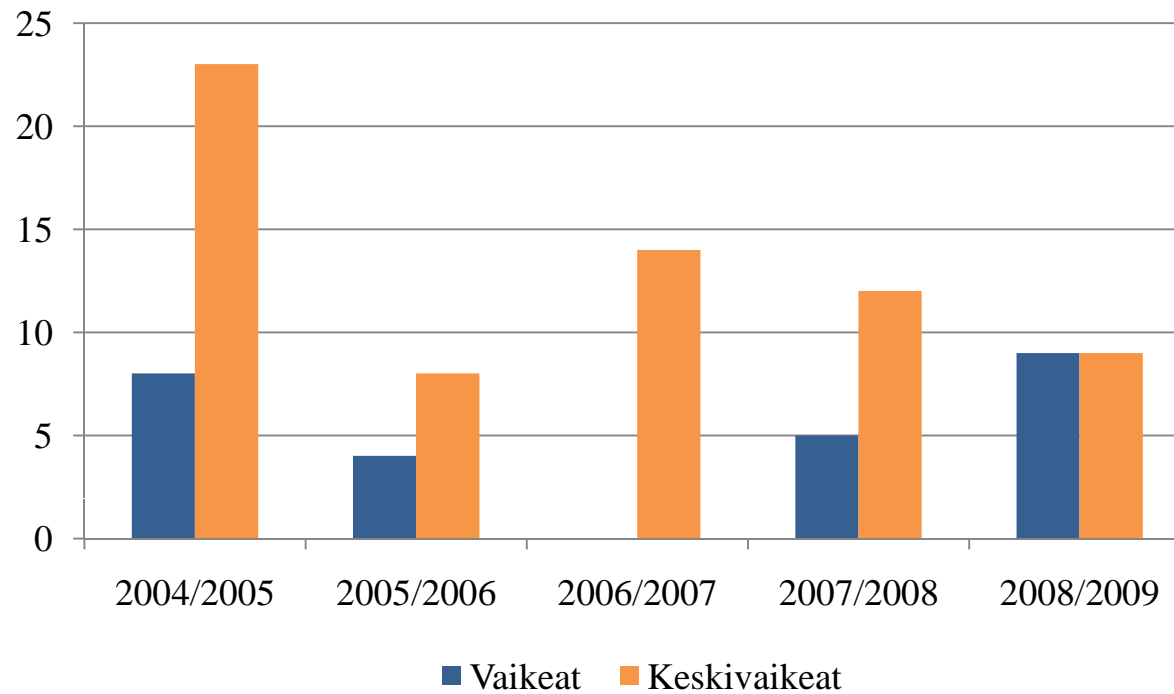
	2005	2006	2007	2008	2009
Tukesin valvontakohde	-	-	-	2	-
Muu toimialan kohde	3	1	-	-	1

	2005	2006	2007	2008	2009
Kuolleet	-	-	-	-	-
Loukkaantuneet	2	-	-	-	-

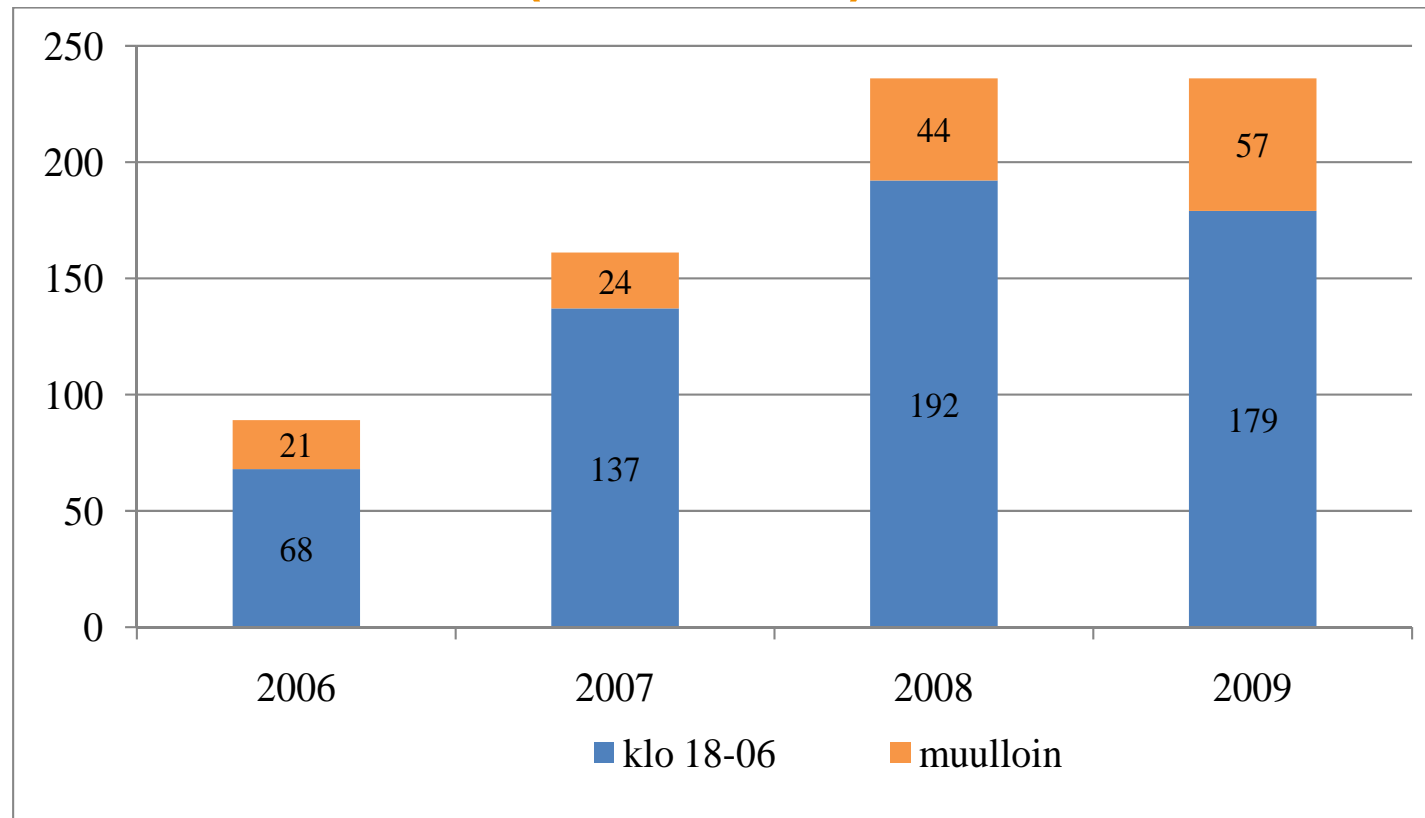
Ilotulitteet ja omatekoiset räjähteet

	2005	2006	2007	2008	2009
Kuolleet	-	-	-	-	-
Vuodenvaihteen silmävammat	32	22	32	44	46
Muut vammautumiset	4	1	1	2	3

Ilotulitteiden aiheuttamat vaikeat ja keskivaikeat silmävammat

Ilotulitteiden aiheuttamat tulipalot käyttöaikana (klo 18-06) sekä muulloin vuodenvaihteen aikana (27.12.-5.1.)

Kokki, E. 2009. Ilotulitevahingot räjähtivät käsiin. Pelastustieto 2/2009. (perustuu Pronto-tietokannasta kerättyyn tietoon.)

Ilotulitteiden aiheuttamat tulipalot

Ilotulitteiden aiheuttamat tulipalot aikavälillä 27.12.-5.1.

	2006	2007	2008	2009
Rakennuspalot	15	24	25	29
Tulipalot yhteensä	89	161	236	236

Lähde: Kokki, E. 2009. Ilotulitevahingot räjähtivät käsiin. Pelastustieto 2/2009. (perustuu Pronto-tietokannasta kerättyyn tietoon.)

Tulipalot vahinkojen ($\geq 30\ 000$ €) perusteella VARO-rekisterissä (kalenterivuositain)

	2005	2006	2007	2008	2009
Palot	3	1	4	2	8
Paloissa kuolleet	1	-	-	-	-